

- 6.) „ šolske vrte v okraju 1000 K
 7.) „ šolske vodnjake v okraju 1200 „
 8.) „ podpore obolelim učiteljskim osebam 400 „
 9.) „ remuneracije najmarljivejšim učiteljem v pouku
 v nadaljevalnih tečajih 200 „

Iz tega je razvidno, da bodo oni učitelji(ce), ki se bodo potrudili zlasti v pouku v nadaljevalnih tečajih, da dosežejo dobre uspehe v vseh predmetih, dobili remuneracije. To je tudi nekaj. Prej so dajali majhne remuneracije le onim učiteljem, ki so imeli dobre uspehe v nadaljevalnih tečajih o kmetijstvu, a sedaj velja remuneracija tudi za druge predmete, kar je pravično in umestno. Tukaj bi se moralo poseben ozir jemati na učiteljice, ki poučujejo ročna dela. Učiteljice, ki poučujejo poleg drugih predmetov ročna dela, so mnogo obložene. One imajo mnogo dela in sitnosti s tem poukom. — Na enorazrednicah, kjer ni rednih učiteljic, mora okraj. šols. svet plačevati posebne učiteljice ročnih del za ta pouk, a na dvo in večrazrednicah morajo redne učiteljice brezplačno opravljati ta posel. Zaradi tega so naše učiteljice prosile okraj. šols. svet, naj jih on za to delo posebej plačuje. Podpisale so se na prošnjo vse redne učiteljice našega okraja. Okrajni šolski svet je prošnjo zavrgel. Učiteljice so rekurirale na deželni šolski svet. Ta je pa utok zavrnil in poleg tega je finančno vodstvo v Trstu naložilo učiteljicam 40 K (štirideset K) globe, ker ni bil rekurs kolokovan. — Povodom tega so učiteljice napravile utok na naučno ministrstvo, in to je zavrglo ta utok glede posebnega plačila za pouk v ročnih delih, omenivši, da so ročna dela predpisani učni predmet ljudske šole. Globa pa se je znižala za polovico. —

Pri nas je pomanjkanje učiteljev. — V nekaterih letih se je več učiteljev preselilo na Štajersko, ker dobivajo tam boljše plače. Te dni je odšel na Štajersko g. L. Ulčar, učitelj v Koblji glavi. On je sicer rodom Štajerec, ker je sin rajnkega Jak. Ulčarja, bivšega štajerskega nadučitelja. — Temu se ne čudimo, zakaj vsak gleda izboljšati svoje gmotno stanje. Eden učitelj našega okraja je celo zamenjal svojo službo z vojaško suktnjo, vstopivši kot enoletni prostovoljec k vojakom, ker upa postati častnik.

Pred dvema letoma so se vršile v našem okraju vojaške vaje. Med raznimi polki so bili uvrščeni enoletni prostovoljci in med temi so bili učitelji, medicinci, juristi itd. — Priliko sem imel s temi mnogo občevati. Bil je med njimi tudi g. Bizjak, bivši učitelj v Vojniku na Štajerskem. Mož je pustil učiteljsko službo in vstopil je kot enoletni prostovoljec v vojake. Pri vajah je bil „korporal“ v 27. pešpolku Leopold II. kralj Belgijski — in glejte, mož je sedaj že nad eno leto častnik (poročnik) v tem polku tam v beli Ljubljani. — Za danes zadosti; o priliki kaj drugega! Opomba uredništva: Pametno je, da si pomaga, kdor si more. V našem stanu je že toliko trpljenja in stradanja, da je neizrečno sramotno za vse tiste, ki nam režejo beraški kruh. To je vnebovpijoč greh, ki ga naj strogo in neusmiljeno kaznuje pravičnost, ako je je še kje kaj! Vedno in vedno moramo apelovati na vladajoče kroge, da nam dajo toliko, kolikor nam je treba, sicer nam bo v resnici kmalu govoriti o stanu, ki izumira.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Sevniško-brežiško učiteljsko društvo bo zborovalo dne 8. sušca t. l. ob 10. uri dopoldne v šoli na Vidmu po sledečem vzporedu: 1.) Zapisnik. 2.) Društvene zadeve. 3.) Iz šolske prakse. 4.) Nekaj misli o nadaljni izobrazbi učiteljevi (poročja g. Knapič). 5.) Želje in nasveti.

Cenjeni društveniki(ce) se vljudno vabijo, da se udeležijo zborovanja v obilnem številu. Odbor.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje dne 5. sušca t. l. ob 1/2 11 uri dopoldne v okoliški šoli ptujski po sledečem vzporedu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Društvene zadeve. 4. „Pouk v geometrijskem oblikoslovju s posebnim ozirom na pravila, po katerih se izračunajo površine ploskev in telesnine raznih geometrijskih teles“. (Predava g. M. Herič.) 5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vljudno vabi

Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Konjiško učiteljsko društvo zbornje dne 5. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v slov. šoli v Konjicah s hospitacijo v 5. razredu: Risanje po Wehrenpfennigovi zbirki.

K mnogobrojni udeležbi vljudno vabi

Jos. Čeh, t. č. predsednik.

Ormoško učiteljsko društvo ima v četrtek dne 5. marca t. l. v ormoški slovenski šoli svoje zborovanje. Vzpored: 1. Zapisnik glavnega zborovanja. 2. Društvena poročila in dopisi. 3. Podavanje: „Ljudski učitelj na kmetih in gostilnica“ (g. Ant. Kosi). 4. Nasveti. 5. Slučajnosti.

Začetek ob 10. uri predpoldne. K obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Goriško.

Občni zbor ajdovske podružnice učitelj. društva za goriški okraj pri Sv. Križu. Dne 5. t. m. se je zbralo učiteljsvo ajdovskega okraja — a ne mislite, da vse — v prelepi vipavski dolini v staroslavnem mestu, pri Sv. Križu. Prihiteli so nas obiskat tudi daljni kolege iz kanalskega, goriškega okraja in iz Brd, a nekih gotovih iz Ajdovskega je pa vendar manjkalo. Vidi se jim, da jih ne more nobeden vzvod vzdigniti iz njihovih, kakor se vidi, prijetnih pozicij. Nobena stvar jih ne vznemiri, ne prelepe simpatije deželnih zbornic, ne krasni govor prošlulega župana Vidmarja iz Lokavca, ne infamna pisava — „Primorskega Lista“, ne druge enake ljubeznive besede in besedice, govorance in debate naših odkritih in neodkritih sovražnikov. Zato pa je bila resolucija g. tovariša Možine soglasno in z odobravanjem sprejeta. Glasi se: Obč. zbor učitelj. podružnice obžaluje, da so nekateri učitelji tudi v tem okraju, ki se odlikujejo z nenavzočnostjo pri podružničnih zborovanjih.

Tovariš predsednik Medvešček pozdravi navzoče tovariše in tovarišice ter nam prebere kaj lepo pismo g. dr. Hen. Tume, ki nas bodri k vztrajanju v boju in k skupnemu delovanju. Učiteljsvo mu zakliče presrečni „Živio!“ Tovariš Mermolja predlaga sledečo resolucijo: „Dež. poslancu dr. Tumi izreka učiteljsvo iskreno zahvalo, da se je potegnil za korist učiteljstva tako, kakor bi bil moral storiti vsak poslanec, kateremu je kaj ležeče na resničnem izboljšanju pravnih naših razmer. On edini se je potegnil za nekatere zahteve učiteljstva, izražene v prošnjah na dež. zbor in na shodih v Ajdovščini ter v Gorici.“ — Zborovalci sprejmejo predlog in pripomnijo na predlog tovariša Bajta, da se mu da pismena zahvala.

Na to prime besedo tovariš Mermolja, ki nam pojasni naše pravne razmere z ozirom na novi zakonski načrt. Rekel je, da učiteljsvo priznajo njegovo delovanje v prid naroda; izjeme „lokavški igravec in zeleni dohtar“, a ne priznajo mu njegove eksistence, ki si jo mora sam priboriti. Odšli so časi, ko smo prosili; danes je pa čas, ko zahtevamo to, kar nas more vzdrževati. Povedal nam je tudi, da nam niso dali,

ampak odvzeli še to, kar smo imeli. Simpatije cele zbornice se nam zrealijo v tem načrtu, v načrtu, katerega je sama skovala, potem pa tako razmesarila. Mi ne maramo za simpatije in ljubezen poslancev, mi maramo za denar. Ta je za nas. Pripomnil je, da če vlada predloži to v sankcioniranje, nam na eni strani tudi ona pokaže resnične svoje simpatije.

Učiteljstvo se mora poprijeti socializma. Borimo se za isto kakor delavstvo. Ob idealih se ne živi. Zahtevamo material. Revolucijonirajmo učiteljstvo, da pride dan, ko stopimo pred naše oblastnike z zahtevo: „Dajte nam, kar nam gre!“ H koncu je predlagal 5 resolucij, tičočih se zak. načrta. Obžaluje, da je dež. zbor načrt poslabšal, da je sprejel vedoma §§ 10. in 16., in se zgraža nad neresnično pisavo „Gorice“, da je dr. Tuma šel v dež. zboru pri debati preko želj učiteljstva, kar pa ni res, ker učiteljstvo je prosilo njega in Grčo. Zadnji je pa molčal kakor njegov pult, samo kontra ne. Dež. učit. društvo naj bi stopilo v zvezo z drugimi učit. društvi v Avstriji v svrhu dosege podržavljenja učiteljstva. Podružnica naj vpliva, da bi vsa učiteljska društva priredila shode in naj bi se tam učiteljstvu povedalo, kako stojimo. Vse resolucije so bile sprejete v živahni debati.

Tovariš Možina nam je v lepih besedah naslikal učitelja kot orglavca. Povedal je, da je glasba umetnost, ki najbolj deluje na človeško srce. Učitelj se peča z njo na učiteljsku in potem dalje do smrti. Več učiteljev je orglavcev, katerim pobere orglanje veliko časa, veliko truda. Orglavcu je zdravje v nevarnosti in njegov ugled, ker ga kritikuje ljudstvo, kateremu je glasba bore malo znana. Vse to pa mora delati učitelj skoro za nič tako bogatemu gospodu — cerkvi. Tovariši, ne orglajte za nič ali za malenkostne odškodnine! Zahtevajte plačilo za svoj trud, kadar vam to dajo, potem šele primite za to postransko sitno službo. H koncu je omenil, da križem ne sme držati rok nobeden in nihče, vsi v boj! Človek ni ustvarjen samo zase in samemu sebi, temveč za druge in za vse. Vsi na krov, ker se bliža krut boj, boj za obstanek, boj za ugled, „boj za vodstvo“!

Sedaj nam razloži tovariš Medvešček, kako naj bi se naše učiteljstvo organizovalo, da bi bilo tem krepkejše v boju.

Trideset let bo kmalu, kar so se ustanovila učiteljska društva na Goriškem. Nekdaj so imeli tudi časopis „Solo“, ki pa je kmalu zaspal.

V boju se spoznajo zistemi orožja — v boju se spozna tudi stanovska organizacija. Boj nam je kazal, da ta organizacija ni zadostna; to je rodilo dež. učitelj. društvo, katero deluje z uspehom. Poleg tega so se uvedle še podružnice za ajdovski, kanalski okraj in za Brda. Kako so se rodile podružnice „Slomškove zveze“, je dovolj znano. Tudi „katoliško društvo učiteljic“ imamo. Na Sežanskem in Tolminskem je ostalo pri starem.

Dogodki najnovejše dobe nam kažejo, da ta organizacija ni zadostna. Potrebovali bi neko „Zvezo“, ki bi bila podobna štajerski. Vse slov. učiteljstvo Goriškega in Gradišćanskega naj bi stalo v enem društvu. Vsa dosedanja društva naj bi prenehala — izvzemši deželno slov. in itali. učit. društvo. „Slov. goriško-gradišćansko učitelj. društvo“ naj bi se ustanovilo s pomočjo samih podružnic, n. pr. bovško, kobariško, tolminsko, cerkljansko, kanalsko, brisko, goriške okolice, komensko, sežansko, ajdovsko in goriško mestno podružnico. Te podružnice bi sestavljale glavno društvo. Vsaka podružnica bi imela svoj odbor in svoje delovanje. Eksekutivo bi imelo glavno društvo, katerega bi bil vsak od katerikoli podružnice. Glavnega društva odbor bi se volil po odposlancih podružnic, katerih vsakih 10 ima 1 glas. Nova organizacija naj bi imela tudi svoje glasilo. *)

Okrajno učitelj. društvo za goriški okraj naj vpraša za mnenje druga društva in potem naj se izvoli odsek, ki sestavi pravila in skliče potem shod v Gorici.

Proti koncu zborovanja nam pove tovariš Orel, da je slavni župan Vidmar iz Lokavca močno smešil učiteljstvo pri protestnem shodu županov dne 2. svečna pri Rebku. Go-

voril je take besede, na katere bo moralo učiteljstvo tožiti. Sklenilo se je, da se stvar natančno preišče in se ali toži, ali prisili predrznega, neučenega župana, da on toži učiteljstvo.

Predsednik zaključni zborovanje in omeni, da ga veseli, da se vendar še dobe nekateri učitelji, ki razumejo pomen društev.

Iz odbora učit. društva za goriški okraj se nam javlja, da se je sklenilo 12. t. m. **soglasno:**

1. Tajnik naj sestavi lepo sožalno pismo preostalim po blagopokojnem našem blagajniku Ant. Bajcu.

2. Mesto rajnega Bajca se je izvolilo blagajnikom tovariša Ignacija Križmana in se poklicalo v odbor dosedanja namestnica gospico Bajčevo Marico, hčerko nepozabnega blagajnika.

3. Akad. fer. društvu „Adrija“ se odgovori, da je učiteljstvo vedno pripravljeno podpirati njegove težnje v blagor ljudske prosvete.

4. Odbor sestavlja in priobčuje v tuk. listih „Soča“ in „Primorec“ dostojne odgovore na učiteljstvo žaleče pamflete v „Primorskem listu“.

5. Prihodnji občni zbor društva bo dne 5. marca t. l. ob 9^{1/2} uri zjutraj na slov. oddelku deželne kmetijske šole s sledečim dnevnim redom: Zapisnik zadnjega letnega zborovanja. Naš sedanji položaj z ozirom na sprejetje novega zakona. „Primorski list“ in mi. Razgovor o volitvi učiteljskega zastopnika v c. k. okraj. šolski svet. Raznoterosti.

Toliko o našem gibanju. Natančneje zveste o njem v naših domačih goriških listih obeh barv. Potrebno se mi tudi zdi, da navedem imenoma člane odbora za to leto. Ti so: Tomaž Jung, nadučitelj v Solkanu, predsednik; Franc Strnad, nadučitelj v Črničah, podpredsednik; Alojzij Urbančič, nadučitelj v Mirnu, tajnik; Ignacij Križman, nadučitelj v Dornbergu, blagajnik; odborniki pa so: L. Kersnik-Rottova, učiteljica v Pevmi; Kristina Doljakova, učiteljica v Solkanu; Marija Bajčeva, učiteljica v Renčah; Edvard Prinčič, nadučitelj v Pevmi in Anton Kutin, učitelj v St. Mavru. Namestnika: Maks Kuntih, učitelj v Ločniku in Fran Križman, nadučitelj v Šempasu.

Tajnik.

Istra.

Vabilo k izrednemu občenemu zboru „Slov. učiteljskega društva za koprski okraj“ dne 5. marca t. l. na Spodnje Škofije ob 9. uri zjutraj.

Vzpored: 1. Prečitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.

2. Razprava o prošnji za razdelitev uradne okrajne učit. konferencije v dva po narodnostih ločena odelka, katerih vsak naj bi v bodoče okr. uradne učit. konferencije obdržal sam zase v uradno stalno določenem kraju.

3. O kolegijalnosti in intenzivnejem občevarjanju učiteljstva okraja med seboj.

4. Poročilo dotičnih gg. delegatov o zadnji glavni skupščini „Zaveze“ v Trstu.

5. Poročilo dotičnega odposlanca o občnem zboru „Narodne prosvete“ v Roču, dne 3. julija m. l.

6. Morebitni predlogi.

Radi obeda se je oglasiti vsaj do 3. sušca pri gospodu Gregorju Leonardisu, učitelju v Spodnjih Škofijah.

K polnoštevilni udeležbi najvljudneje vabi

odbor.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“ prinaša v 2. letošnji številki to-le vsebino: V. Bežek: O formalnih in didaktičkih stopnjah in pa o razvijajoče-upodablajočem pouku (Dalje). — Dr. Jos. Tomišek: K stvarni razdelitvi samostalnika v naši slovnici. — Dr. Fran Ilešič: O Martin Krpanovi „angleški soli“. — Književno poročilo (Novosti). — Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika. — Svoje bralce opozarjamo zlasti na spisa prof. V. Bežka in prof. dr. Ilešiča.

*) Naprednemu slovenskemu učiteljstvu je naš list vedno na razpolago!
Ured.